

BOP3102
Bacheloroppgave
Vår 2017
Individuell Bacheloroppgave

Høyskolen Kristiania

”Denne bacheloroppgaven er gjennomført som en del av utdannelsen ved Høyskolen Kristiania. Høyskolen Kristiania er ikke ansvarlig for oppgavens metoder, resultater, konklusjoner eller anbefalinger.”

FORORD

Etter tre år som student ved Høyskolen Kristiania vender jeg nå den siste siden i dette kapittelet om. Studieløpet har utvidet min horisont for interiørarkitektur, så samt som andre fagretninger. Ikke bare har jeg tilegnet meg ny kunnskap jeg kan bygge videre på, men jeg har også blitt mer reflektert og ser samfunnet fra et nytt ståsted. Studiet har hatt et sterkt fokus på kunder og brukervedvirkning og hvordan vi i vår rolle som interiørarkitekter ikke bare må analysere og tolke, men også forstå det faktiske behovet. Denne bevisstheten til brukervedvirkning, og da spesielt til de i samfunnet som er brukere av et tilbud, ikke fordi de selv ønsker det, men fordi alternativet ofte er verre enn det gitte tilbudet.

I tillegg til et sterkt fokus på brukere og forståelse av deres behov i utdanningen har brukervedvirkning vært et tema jeg som privatperson også har vært svært opptatt av, og da spesielt barn og unge. Ikke bare at de blir hørt, men også forstått og respektert.

På bakgrunn av dette har jeg kombinert barn og unges meninger med interiørarkitektur og hvordan samspillet mellom disse kan skape gode rom å vokse opp i, over en gitt periode. Bacheloroppgavens tema er barn og ungdom som i løpet av en periode i livet bor på en ungdomsinstitusjon eller lignende og hvorvidt det fysiske rom, bomiljø og omgivelsene bidrar til økt tilhørighet og trygghet, og hvordan dette kan skapes.

Jeg må få rette en stor takk til de barn og ungdommene jeg har hatt og har kontakt med i løpet av denne bacheloroppgaven. Deres erfaringer, meninger og identitet har satt sitt unike preg på oppgavens besvarelse og de har gjort et sterkt inntrykk for meg personlig. En spesiell takk må også gis til Gyda Ressurscenter for ungdom i Larvik, og da spesielt Kirstine Størseth for åpne armer, rikelig med informasjon og ikke minst for et personlig bilde på arbeidshverdagen som miljøterapeut på ungdomshjemmet. Pia Sand, min veileder fortjener en stor oppmerksomhet for positiv energi, gode råd og tilbakemeldinger og holdning til faget. Videre har enkelte klassemedlemmer vært både hjelpelige, men også helt avgjørende for prosessen og gjennomføringen av oppgaven. Dette gjelder også støtten fra venner, som har vist meg større tålmodighet enn jeg har gjort meg fortjent til i disse månedene. I tillegg vil jeg også rette en stor takk til lærerstaben tilknyttet studieløpet i denne utdanningen. Jeg tar av meg hatten og gir dere stående applaus. Dere er virkelig gode forbilder og dere har gitt meg en godt fundament å bygge videre på.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning

- 1.1 Bakgrunn for prosjektet
- 1.2 Formålet med prosjektet
- 1.3 Brukergruppe
- 1.4 Problemstilling og underspørsmål
- 1.5 Avgrensninger

2.0 Teori

3.0 Metodebruk og datainnhenting

- 3.1 Datainnsamling
- 3.2 Kvalitative metoder
 - 3.2.1 Befaring
 - 3.2.2 Intervju

4.0 Kreative metoder

- 4.1 Skisserull

5.0 Konseptbeskrivelse

- 5.1 Bakgrunn for konsept

6.0 Redegjørelse for interiørfaglige valg

- 6.1 Formspråk
- 6.2 Fargebruk
- 6.3 Materialer og overflater
- 6.4 Kunstig og naturlig lys
- 6.5 Lyd og akustikk
- 6.6 Universell utforming
- 6.7 Tilnærming til bærekraft og innemiljø

7.0 Oppsummering og konklusjon

8.0 Litteraturliste

9.0 Vedlegg

1.0 INNLEDNING

1.1 Bakgrunnen for prosjektet

I løpet av oppveksten og den dag i dag har jeg vært i kontakt med mange barn og unge som bor eller har vokst opp på et ungdomshjem. De forteller om en hverdag og oppvekst med ulike relasjoner til voksenpersoner, miljøterapeuter og at de andre barn og unge som tilhører det samme ungdomshjemmet på mange måter blir deres familie. I tillegg til de menneskelige relasjonene og hvor viktig det har vært for trivsel, trygghet og deres mentale helse og utvikling, forteller de om tilknytning og fremmedfølelse til det fysiske miljøet og stedet de har bodd. Mange har flyttet gjentatte ganger under oppveksten, og dette har ført til at flere sliter med å føle en tilknytning og tilhørighet til stedet de bor og vokser opp.

”Et hjem er ikke et hjem bare fordi det har fire vegger og en seng” var det ei jente som sa under dialogkonferanse jeg deltok på for noen år siden. Hun, som mange andre i tilsvarende situasjon forteller om mangel på tilhørighet til omgivelsene og det fysiske rom. Det at de føler at de ikke bor og tilhører stedet, men at de kun oppholder seg der i løpet av en periode i livet.

Selv om det på mange måter er den menneskelige relasjonen for former oss, er også det fysiske miljøet og rommet vi omgir oss i med på å påvirke følelsene våre. Hvorfor er det slik at flere barn og unge føler at dagens ungdomshjem oppleves som en institusjon totalt blottet for deres egen identitet? Og hvordan kan interiørarkitektur og det fysiske rom være med på å gi barn og unge en større tilhørighet og tilknytning til et sted, slik at det oppleves som et hjem?

1.2 Formålet med prosjektet

Formålet med prosjektet er å få en forståelse for hvilke romlige virkemidler og elementer barn og unge mener er essensielle for å skape gode rom og miljø. Fra mitt ståsted som ung og nesten nyutdannet interiørarkitekt ser jeg på omgivelsene fra et gitt perspektiv. I løpet av de siste årene har teori og praksis gått parallelt, men dette fra et eldre ståsted. Jeg håper at dialog og samspill med barn og unge vil utfordre mitt syn på materialitet, farger og formspråk.

Videre ønsker jeg at resultatet vil legge en føring for videre utvikling for institusjoner og miljøer tilpasset barn og ungdom. Ved å utarbeide et ungdomshjem sammen med ungdommen selv ønsker jeg å belyse hvilke ønsker og forhåpninger som ligger hos barnas side, sett opp mot de reelle ungdomsinstitusjonene som finnes i dag.

1.3 Brukergruppe

I denne oppgaven har jeg valgt bestanddelen barn og ungdom i 13 til 18 år som er i behov for et bosted en viss periode i livet. Dette er barn og unge som på en eller annen måte får tiltak fra barnevernet. Ungdommen står fritt til å takke ja eller nei til tilbudet, og står fritt til å si opp sin plass om ønskelig.

1.4 Problemstilling og underspørsmål

På bakgrunn og formål med bacheloroppgaven har problemstillingen fått følgende ordlyd

Hvordan kan man med interiørarkitektur og romlige virkemidler bedre bokvaliteten og bidra til tilhørighet blant barn og unge (13-18) som vokser opp på et ungdomshjem?

Spørsmål jeg ønsker se nærmere på basert på problemstillingen:

Hvilke elementer, farger og materialer kan påvirke økt følelse av tilknytning og tilhørighet? Hvilke tilbud bør legges til rette for slit at man har et variert aktivitetstilbud som omfavner alle brukerne? Hvordan tilrettelegge for sosial tilhørighet og felleskap, samtidig som man bevarer enkeltindividets selvstendighet og privatliv? Hvordan kan man bidra til økt motivasjon til skolearbeid blant brukerne? Hvordan skape et miljø som oppleves som en symbiose slik at det skal være enklere å oppsøke de miljøterapeutene tilgjørende boenhetene?

1.5 Avgrensninger

Jeg vil ikke utforme eller tilrettelegge en institusjon som er tilpasset barn og unge med atferdsvansker eller verbal eller fysisk utagering. Slike institusjoner har spesielle krav med tanke på isolasjonsrom og skjerming, samt 90 graders vinkler. Besvarelsen vil heller ikke omfavne eller tilrettelegge for brukere med rusproblematikk.

I oppgaven vil jeg ikke utforme kontorlokale - tilhørende i eksternt bygg. I tillegg vil jeg ikke innrede soverom til ansatte / nattevakt, men holde av areal og plassere rommet strategisk mtp. dette.

Det vil avsettes areal til lager og annen oppbevaring, men ikke utarbeides ytterligere.

Detaljering rundt vann og avløp til baderommene vil ikke forekomme. Det vil kun vises ønsket løsning hvor jeg gir indikasjon på hvor vann og avløp er, men dette må detaljeres av fagkyndig.

Jeg vil ikke ta for meg et ungdomshjem for barn og ung med nedsatt funksjonsevne, da dette stilles egne krav til ungdomshjem for fysisk utviklingshemmede. Jeg vil tilrettelegge og tilpasse fellesarealene på en slik måte at det tilfredsstiller og imøtekommer krav til universell utforming, så langt dette lar seg gjennomføre ut fra byggets struktur.

Det vil fremlegges forslag til ny fasade, eksteriør og inngangsparti på byggene. Dette vil kun være et prinsipp og detaljering rundt dette vil ikke tas med i oppgaven, da dette må avklares med arkitekt.

2.0 TEORI

I boka *Institusjon som hjem og arbeidsplass* beskriver Garsjø at et hjem ikke betegnes ut fra at det har fire vegger og et tak, men det er de menneske du deler der med, samt miljøet som er innenfor veggflatene (Garsjø 2008, 22). Det er altså ikke veggflatene i seg selv som danner et godt rom, men rommet i seg selv. Kamal Meattle, en indisk forsker som har spesialisert seg på innemiljø fremlegger at noe av det mest essensielle for et godt innemiljø er tilgangen av frisk luft. Han påpeker og trekker frem plantenes naturlige egenskaper til rensing av gasser i luftpartiklene, samt produksjon av ny oksygen. Han trekker frem tre planter som har hver sine kvaliteter, men som i sin helhet utfyller hverandre slik at man kunne vært innestengt i en tett glassboks med disse plantene og overlevd så lenge det var liv i plantene (TED).

3.0 METODEBRUK OG DATAINNSAMLING

3.1 Datainnsamling

Stadig flere barn og unge (0-22) får tiltak i ulik form fra barneverntjenesten. De siste årene har det vært en økt satsning og bevilges flere midler til å styrke fosterhjemsordningen fra

regjeringens side, og tallet på barn og unge som blir plassert i fosterhjem har økt, kontra de som blir plassert på institusjon, ungdomshjem eller oppfølgingsbolig (Bufdir). Tallet på barn og unge som mottar tiltak fra barnevernstjenesten nærmer seg 60.000 (2015), hvor 40% av disse er tatt ut av biologisk hjem og får hjelp utenfor hjemmets fire vegger. Selv økt satsning fra statens side på fosterhjemsordningen bor likevel over 20% av disse barna på ulike former for institusjoner.

3.2 Kvalitative metoder

3.2.1 Befaring

Frisklivssenteret i Porsgrunn – Sanserom

For å oppleve farger og dens effekt på rom i et konsentrert miljø dro vi på befaring til Frisklivssenteret i Porsgrunn og besøkte sansesenteret der. Her fikk vi gått mellom de ulike rommene som alle har en valgt farge, samt teksturer og elementer som er tilpasset følelsen man skal få av fargen i rommet. Gunnar Thuen som har vært med å utarbeide senteret viste oss rundt hvor han fortalte om brukergruppen som benytter seg av stedet, samt bakgrunnen for prosjektet (Vedlegg 1).

Torshov Transittmottak

Torshov Transittmottak består av fem bygg, hvor et nyere brukes som kontor, mens de fire resterende fra 50 tallet benyttes som boenheter. Hver enhet har sin tilhørende gruppe som bor der, menn, kvinner, familier og enslig mindreårige. Pr i dag så er blokken tilhørende enslige mindreårige og familier stengt på ubestemt tid grunnet mangel på vedlikehold. Byggene ble bygd på midten av 50 tallet for å benyttes som skole for barn med nedsatt funksjonsevne og tilhørte Torshov skole over en lang periode. I dag driftes det av Norsk Folkehjelp og har en kapasitet på 170 faste plasser med mulighet for ytterligere 30.

3.2.2 Intervju og samtale

Som en del av research-prosessen ønsket jeg å få et bredere perspektiv og forståelse av tema jeg ønsket å belyse. På bakgrunn av dette kontaktet jeg ulike respondenter, hvor de respektive deltagerne har et bredt og variert spekter med erfaring og kunnskap innenfor fagområdet. For å få et størst mulig overblikk og ulike innfallsvinkler ble det i prosessen benyttet et dybdeintervju. Her hadde jeg kun notert meg noen stikkord på forhånd, og ønsker at dialogen skulle ha en fri flyt. Dette for at respondenten ikke skulle låse seg til spørsmål som ble stil, men i større grad dele de erfaringene og kunnskapen de selv mente har vært og er vesentlig i deres egen opplevelse. I tillegg ville dette også være med på at jeg som intervjuer ikke fokuserte på konkrete spørsmål jeg på forhånd hadde bestemt meg for at jeg ville ha svar på, men heller være åpen og mottakelig for det respondenten ønsket å dele. Denne formen for dialog oppleves heller ikke statisk og skjematisk, men som en samtale hvor man virker genuint opptatt av det man undersøker (Lerdahl 2011).

Ina Nergård – Voksne For Barn

Ina Nergård jobber som fagkoordinator i Voksne For Barn hvor hun har fokus på medvirkningsprosesser med barn og unge. Hun er genuint opptatt av barn og unges deltagelse og innflytelse i eget liv, noe hun også i samarbeid med barn og unge selv holder kurs og foredrag om til fagfolk i ulike sektorer (Voksne For Barn).

I en samtale med henne påpekte hun viktigheten av barns medvirkning i en flytteprosess. I tillegg fortalte hun om hennes erfaring og opplevelser med barn og unge og hvor avgjørende det er å lytte, ta hensyn til og ikke minst tilrettelegge bomiljøet ut fra barnets egne ønsker. ”For at et barn eller ungdom skal føle seg trygg i et hjem er det helt avgjørende at de selv får være med å sette sitt særpreg på det”. Videre forteller hun om at det kan være så enkelt som å få henge opp et bilde på veggen, til å male rommet sitt i en valgfri farge. Det er ikke omfanget som er det avgjørende, men at man som barn faktisk får medvirke i sitt nye hjem.

Kirstine Størseth – Miljøterapeut Gyda

Kirstine Størseth arbeider som miljøterapeut på Gyda Ressurscenter for ungdom. Hun jobber tett sammen med ungdommene og Gyda har på mange måter blitt et hjem for henne, så samt for de ungdommene som benytter seg av tilbudet. Hun har jobbet der siden åpningen i 2012,

og forteller om et bofelleskap og ikke en institusjon som har blitt formet av ungdommene som bor der.

For å poengtere åpenheten i huset ble vi sittende å ha samtalen i stuen, med enkelte av ungdommene sittende i sofaen rundt. Ingen samtaleevner var tabubelagt og det virket som en genuin åpenhet og forståelse om hva Gyda er ment å være og hvikle forventninger som ligger til grunne for de som får muligheten til å bo her. Kirstine påpeker at tilbudet er frivillig og at de ungdommene som har fått tilbudet om å bo her, enten i påvente av et nytt hjem eller i en fase før de skal finne seg et eget sted å bo, når som helst kan pakke sekken sin og dra. Hun foreller om hendelser der ungdom har klatret ut vinduet om nettene og har blitt meldt savnet. Hun forteller om hendelser der der har blitt slått hull i veggen og om grovt språkbruk, krangler og tøffe tak. Og mens hun forteller dette, så smiler hun.

"Det skal jo være som et hvilket som helst vanlig hjem".

"Ja, stikker du av på natta, så ringer vi politiet, fordi vi bryr oss. Å slå et hull i veggen krever ikke mye styrke da gipsveggene er så tynne at man nesten kan blåse de over ende, og det å krangle er sunt for alle for å få ut litt steam."

I løpet av de siste årene har der riktignok ikke forekommet hververk i bofelleskapet, og Kirstine mener dette kan sees i sammenheng med nettopp det hun innledet med, at Gyda har blitt formet av ungdommene og de har gjort det til det hjemmet det er i dag. Ved at man aktivt får lov å være med å forme det miljøet og omgivelsene man er en del av, mener hun er helt essensielt for at man skal ha en tilhørighet og eierskap til stedet. Dette vil også skape en trygget og et ønske om ta vare på og bevare stedet man bor, selv om det kun er for en periode.

Samtale med barn og unge som har bodd / bor på institusjon

Under hele prosessen i bacheloroppgaven har jeg hatt flere samtaler og møter med barn og ungdom som gjerne vil fortelle og dele sine opplevelser og meninger om da de bodde, eller der de fremdeles tilhører. Det har vært et hovedfokus mellom hele oppgaven for å få frem barn og unges synspunkt på de avdelingene de kjenner til. Felles for samtlige av de unge jeg har snakket med er at de beskriver hjemmet de har tilhørt som noe som kan minne om et sykehus. Flere nevnte også at muligheten for å tilpasse interiøret eller gjøre personlige endringer på overflater ofte var en utfordring.

4.0 IDÉUTVIKLINGSFASE

Etter befaringen på Transittmottaket og de respektive byggene jeg har tatt for meg i bacheloroppgaven var det første jeg begynte med å gå løs på fasaden og vindusflatene. Ettersom halve underetasjen ligger under bakkenivå, og et fåtall av vinduer – foruten fasade mot vest med inngangsdøren, fremstår etasjen som trang, mørk, kald og jeg gikk med bøyd hode (selv om himlingshøyden strekker seg til 2600). Da jeg gjerne ville ha en flyt og dynamikk i romplanen var jeg avhengig av å få inn mer lys til etasjen, og etasjene generelt. Se vedlegg 2 for ideprosess.

5.0 KONSEPT

Keronseptet bygger på menneskers tilhørighet til omgivelsene – naturen. Basert på mennesker individuelle fingeravtrykk og identitet trekkes denne parallellen til treets og barkens karakter og hvert sine særegne årringer i sammen. Båndet mellom mennesker og naturen er et av de mest naturlige vi har, og det naturlige fremstår som trygt og lunt.

Da ungdomshjemmet ikke er et permanent bosted, men et sted barn og unge bor over en hvis periode. Ved å naturen, dens materialitet og linjeføring

Litteraturliste:

Garsjø, Olav. 2008. Institusjon som hjem om arbeidsplass. Oslo, Gyldendal Norsk Forlag AS

https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/#heading13693

Lesedato: 20.03.17

https://www.ted.com/talks/kamal_meattle_on_how_to_grow_your_own_fresh_air

Vedlegg:

Vedlegg 1

Vi har seks forskjellige rom her. Med utgangspunkt da i forhold til ulike typer sansestimulering. Eh ... rommene er, de seks rommene er jo selvbetjente i utgangspunktet. Og de som kommer det er enten spesialpedagoger, terapeuter og hva det måtte være i forhold til de som følger de funksjonshemmede. Også bruker de det ut fra det de skal, ikke sant. Her i forhold til sansestimulering, i forhold til en som er ... ja, synshemmet da, så bruker de for eksempel fiberoptiske tråder. Og i forhold til noen som har problemer med noe som er taktilit, så bruker man andre ting. Sånn at her er det opp til de som da kommer, hva de vil bruke rommene til.

Også hadde vi da en kunstner som dere ser ... dere er jo av dette kaliberet, haha. Vi ville ha da til hvert av rommene, for når vi begynte her så var det bare hvite vegger ... grusomt sterilt ... rene sykehuskorridoren. Så vi ville ha da i forhold til det da noe som på en måte kunne visualisere hvert av rommene, hva som var på innsiden. Sånn at ... vi har mye barn her. Vi har 70% barn og unge som er brukere.

Kan du forklare hva et snoezelen-miljø er?

Snoezelen er egentlig et nederlandsk konsept. Det er sammensatt av to nederlandske ord, snuffelen og doezelen. Det er å snuse og døse, betyr det på nederlandsk. Altså å snuse, det er altså å forske ut ting, prøve ut ting, ikke sant. Døse er den avslappningsdelen i det, du sover ikke, men på en måte skal slappe av. Vi kaller det sanseavdelig her da, for det er det det går på, sansene.

Hva er formålet med sanserommene?

Ja ... formålet er ... eh ... litt avhengig av hvem du er. Dette er en sanseavdelig som er tilpasset de aller fleste funksjonshemmede. Eh ... enten så er det det i forhold til for eksempel autister, folk som er veldig urolig, psykiatri for eksempel. Altså dette her for å dempe ned, altså det dase-konseptet, ikke sant. Eller eventuelt å vekke da ... eh ... nyskjerrighet, å utforske type sanser. Taktil stimulering. Dere kjenner jo til begrepet taktil stimulering, ikke sant. Dette her med å kjenne på type overflater. Eller eventuelt i forhold til synsstimulering og lyd.

Har dere en spesiell type utdanning?

Det er ingen utdanning, direkte. Altså du kan ikke ta bachelor i sansestimulering for eksempel. Det er ikke noe sånt. Men det baserer seg på noe av det dere har, altså fargelære. Altså hvordan farger påvirker oss. Dette her med, mye av det som dere holder på med ... arkitekturpsykologi, som dere kjenner til, ikke sant. Hvordan påvirker rom oss i den sammenhengen ... det er jo en del av det. Også er det i tillegg til det da dette med bruk av ulike typer ... holdt på å si ... inventar og utstyr da, for å bruke det uttrykket som en fellesbetegnelse. Og det er tilsammen dette som blir denne snoezelen. Det er jo Nederland som er det store landet i Europa og som har jobbet lengst med det. De har holdt på i ca. 20 års tid.

Hvilke typer mennesker er det som besøker sanserom i Porsgrunn? Og hva er anledningen til at de tar turen?

Alle kan komme, men det er spesielt tilrettelagt for funksjonshemmede. Så vi nekter ingen å leie, så du må gjerne komme og leie det. Men du får ikke leie det til bursdagen din, for å herje og leke og alt det der. Men skal du ha en opplevelse, ja. Det er mange familier som har vært her i helgene for eksempel. Også er det sånn at mange av de som kommer her, de er jo også ikke bare på skole eller i terapeutisk sammenheng, men også sammen med foreldre for eksempel. Eh ... veldig mange besteforeldre som tar med seg barnebarnet sitt som trenger litt ekstra stimuli for eksempel. Å da kunne gjøre et opplegg her sammen med ungen, i forhold til det å være her på en lørdag eller søndag. Spesielt nå som det ikke er skiføre, eller noen ting liksom. En lørdag eller søndag med dårlig vær? Jo, da kan du jo

gå på kino, men hvis ikke vedkommende kan ha glede av kino ... så går du her i forhold til et sånt rekreasjonsopplegg.

Opplever du at rommene fremkaller ønsket reaksjoner hos de besøkende og på hvilken måte?

Jajaja! Ja, altså har du med deg en autist, ikke sant, som vi snakket om, så vet du at da kan du prøve med det rød. Men så er det noen som ikke vil være i det rød, så da må du prøve andre muligheter da. Men så vi har noen sånne typer ... skal vi si, fellesnevnerne, gjerne. Og da begynne med det, også blir det da opp til den enkelte hvordan de jobber ... i forhold til hva det er man skal stimulere til.

Hvilke tilbakemeldinger får dere fra besøkende som har vært her?

Vi åpnet i 2003 ... og vi har fremdeles de samme brukerne. Ja, og de kommer hver uke. Det er jo ... her er det ... ja, du må ned til Arendal eller så må du til Bærum. De begynte jo i forhold ... for de var jo gamle HVPU-institusjonen i Akershus ... eh ... de begynte jo med dette her, men så har de blitt mer og mer pesa i forhold til økonomi så nå er det jo mye mer barnebursdager enn det er rettet mot terapeutisk behandling, for de har blitt kjørt veldig på at de må skaffe inntekter. Vi hadde jo en del i begynnelsen ... folk som ville ha klassefester, bursdager eller sånt noe opplegg her, men det er ikke snakk om. Dette er et terapeutisk opplegg i forhold til funksjonshemmede.

Sort rom

Skal vi gå inn på det sorte rommet da? Hvis dere tør? Haha. Dette her er jo da rommet i forhold til synsstimulering ... synssansen. Hvert av rommene er jo da laget for at man skal kunne se på hvilke muligheter som er, i forhold til da de ulike sansene.

Hvilken funksjon har dette rommet?

Jobber du da i forhold til synssansen eller taktilsansen, som da dette rommet er laget for. Eh ... dere kjenner til fiberoptikk, ikke sant. De fleste assosierer det med data, men det er også mulig å bruke som lysleder. Og det skifter jo farge. Men dette er jo viktig i forhold til hvis man skal stimulere synssansen.

Hvilken virkning tror du dette rommet har på mennesker psykiske helse?

Eh ... autister synes dette her er veldig spennende for eksempel å drive å jobbe med. Og noen som er født teknisk blind ... at man da er født med at det er noe galt i forhold til synssansen. Det er noe teknisk feil, ja. En del er da født tilsynelatende blinde, men hvor øyet er i stand til å se, men hvor forbindelsen mellom øyet og nervebanen ikke har gått sånn som det skulle. Og det vil si at man har øyne som kan se, men hjernen har ikke oppdaget at man har øyne som kan se, ja. Og hva gjør man da? Jo, da må man prøve å stimulere øyet, sånn at det kan sende så sterke signaler til hjernen at man da gjenoppdager sånne tapte nervebaner. Så her ... dette skal da brukes i forhold til å teste ut om man da, når man da er blind, tilsynelatende, er i den situasjonen da, om man heldigvis da kan oppøve en synssans. Så jeg var sammen med en vernepleier her, hun hadde en 35 år gammel mann på institusjonen og dem oppdaget dette hos han. Så han hadde da vært blind tilsynelatende da i 35 år også hadde de oppdaget det, prøvd det ut og han hadde respondert på dette her, ikke sant. Også gradvis oppøvd ... altså gjenvunnet, for å bruke det uttrykket, synssansen. Ikke sånn som vi ser, med farger og alt det der, men en sånn skyggesynet for å kunne orientere seg i et rom. Det er jo fantastisk i den sammenhengen! Fluoriserende tråder er også en del av dette.

Hvilken virkning tror du dette rommet har på mennesker fysiske helse?

Bak her ... det her er blacklight. Her kan man da bruke hvite hansker. For eksempel i forhold til finmotorisk aktivitet. Har man en hånd som ikke fungerer sånn den skal, hvordan skal man klare å trene opp den? Hvordan skal du da få, på en måte, fokus på finmotorikk som det heter. Jo, da kan du tre på en hvit hanske også har du den under blacklightet, for da vil hånden din bli veldig synlig. Også kan du da for eksempel jobbe med fluoriserende tusj, for da nettopp å kunne stimulere til da bevegelse og å kunne bruke hånden din. Så det er den måten å jobbe på, i forhold til finmotorisk aktivitet. På veggen bak her har vi bare noen sånne materialer. Så hvis vi slukker lyset her nå, så må dere da kun bruke denne taktilsansen deres for å bli bevisst på da overflater og teksturer. Hvordan kjennes på en måte dette her ut ... hvis dere tar på parykken, eller kosten, eller sandpapiret, eller hva det måtte være så er det da ulike type overflater. Det å da bli bevisst på, hva er det jeg tar på, i forhold til dette med de som har et behov for å stimulere taktilsansen, så er dette en måte å gjøre det på.

Gult rom

Snoezelen-konseptet er jo det å stimulere sanser i forhold til ulike apparater, men også i forhold til bruk av farger. Dere er nå i et gult rom ... det har dere nok registrert, haha.

Hvilken funksjon har dette rommet?

Og hva er spesielt når vi går inn på fargelære? Som klasserom da, de burde være gule, fordi det vekker opp, ikke sant. En oppvåknet affekt. Det som er viktig, altså i forhold til dette gulet, er jo i forhold til psykiatri når vi driver og jobber med den målgruppen. Gult frembringer angstanfall for eksempel. Så noen vil komme inn her og si ... ” nei, dette her var ... nei, her vil jeg ikke være. Jeg kjenner liksom at dette her var ikke riktig for meg.” Så gult er da en av de sterkeste fargene, i forhold til bruk av farger. Sånn at man må være bevisst med tanke på bruk av gult, når dere skal tilrettelegge for hva det nå måtte være. Gult kan være oppvåkning ja, men det kan også skape ubehag. Så det er en god farge i en pedagogisk setting, men kanskje ikke i en psykiatrisk setting.

Hva ønsker dere å oppnå med de romlige og visuelle virkemidlene?

Her har vi også, ja ... paletto. Her er det altså ulike type lyder, så man tar på og gjetter på lyd, ikke sant. Og det er det som er utgangspunktet her da. Så man kan bruke det på mange forskjellige måter da, i den sammenhengen.

Informanten setter på musikk og en av observatørene får beskjed om å legge seg ned på en gul lydboks.

Dette er jo da en lydboks. Under her så ligger det da magnethøytalere, for å få den forsterka lydeffekten over i bevegelse. Og hvem er det som har glede av den da? Døve, ja. Og hvordan hører man når man er döv da? Via taktilsansen, eller ja, huden er det største taktilapparatet man har. Når man ikke hører, så hører man heller ikke sin egen stemme og de lyder som man lager. Man har jo stemmebånd, og man har kraft nok, for å si det sånn. Ofte så er det også veldig høye lyder som man kommer med, som man ikke er bevisst på. Altså, hvordan bli bevisst på bruk av stemmen? Da bruker man dette. Da kobler vi til en mikrofon, også er det da at man snakker til kroppen din også får du på måte en bevissthet på bruk av stemmen din gjennom denne lydboksen. Og det er jo det som er noe av det store her, at du da har en mulighet for å nettopp kunne oppøve denne muligheten for å bli bevisst sansene sine ved andre sanser. Ved at man ikke hører, så kan man da kompensere med taktilsans og høre gjennom kroppen.

Hvilken virkning tror du dette rommet har på mennesker fysiske helse?

Keyboardet er jo da en liten datamaskin med toner. Så det som er hele hensikten her, det er jo da i forhold til bevegelse. Denne ble egentlig utviklet for dansere ... det var en engelskmann, en ballettdanser, som hadde lyst til å omforme dans til musikk. Altså hvordan kunne man på en måte skape musikk gjennom dans. Hensikten er jo da nettopp å gi da ulike typer ... ja, bevegelseshemmede mulighet for bevegelse. For eksempel da, CP-hånden, ikke sant. Også har du lyst til å spille piano. Så med denne kan man spille, uten da å ha motorikken. Og det er noe av utgangspunktet. Så dette er da en type å arbeide med ulike type sansestimuleringer, hvor man bruker en sans for å oppøve en annen type sans, ikke sant. Stimulere til fysisk aktivitet, gjennom da lyd, hørsel og musikk eksempelvis.

Grønt rom

Hvilken funksjon har dette rommet?

Hensikten er jo da ulike rom, ulike type muligheter. Dette her er jo da selvfølgelig et veldig populært rom, som dere sikkert ser. Det er jo dette her i forhold til motorisk aktivitet, fysisk aktivitet, stimulere til lek og er man redd for å være i vann så kan man svømme i et badebasseng, ikke sant, mye av dette her. Og også koordinering. Grønt er jo også da en veldig fin farge for veldig mange. Det er jo ... holdt på å si, det er mange som synes det er en ... det er jo jungel, det er grønt, det er litt sånn frisk, det er godt. Man har gode assosiasjoner. Også vet vi jo ... hva er det som er over utgangsdørene? Fargen på skiltet ... den er grønn, ja. Tilbake til villdyret, ikke sant. Vi søker inn i skogen. Tilflukt inni det grønne.

Hvilken virkning tror du dette rommet har på mennesker fysiske helse?

Altså det å fylle opp denne kurven med baller for eksempel. Vi snakker om sansene, hvordan få sansene til å samarbeide. Det er det vi snakker om nå. Du ser i forhold til hva det er også skal du gripe også skal du prøve å få den kastarmen sånn at den akkurat treffer, ikke sant. Så her er det masse koordinering i forhold til å få alt dette på plass. Så dette er jo en måte å trene opp ... kastarmen sier man vel om håndball, ikke sant. Så det er en av mange muligheter man har i forhold til det.

Midt i rommet henger det en køye med en mengde baller oppi. Informanten ber en av observatørene om å legge seg i køyen.

Hele hensikten er at man skal legge seg oppi her, sammen med ballene. Hva er det nå som hun er utsatt for i forhold til sansestimulering? Det er taktilsansen, ikke sant. Man får lett trykkstimulering, nesten ... ja, ikke helt massasje, for det er jo ingen bevegelse sånn sett. Men det er trykkstimulering, beroligende stimulering i utgangspunktet. Og det er to måter vi kan, i forhold til sansene våre, da enten stimulere til aktivitet eller vi kan prøve å dempe ned sansen, ikke sant, for å berolige.

Informanten begynner sakte med sikkert å vugge på køyen, i flere forskjellige retninger.

Hva er det som skjer nå? Hun får nå en taktil stimulering, det har vi blitt enige om. Denne trykkstimuleringen på kroppen. Og i tillegg, hvilken sans er det som nå begynner å bli stimulert? Det er døsende, ikke sant. Du blir rolig. Det er bare avslappende og godt. Og du kan bare helt roe deg ned for videre aktivitet. Så dette her er på en måte en måte ... i forhold til uro, i forhold til psykiatri, i forhold til en del forskjellige ting, nettopp å få de som da er urolige til å bli mere rolige og slappe av i denne sammenhengen.

Rødt rom

Rødt, er ved siden av det gule en veldig sterk farge. Det står for kjærlighet, sinne, opphisselse. Det er en farge som mange synes er veldig ålreit, mens andre ikke synes den er noe grei. Det er igjen, ikke sant, veldig individuelt.

Hvilken funksjon har dette rommet?

Her et rom som vi da har ... i forhold til taktil stimulering. Dere to kan jo ta også legge dere oppi den senga her ... også kan jeg forklare litt mer.

Informanten setter på musikk og ber to av de observerende om å legge seg i en seng, plassert midt i rommet. Observantene får også en kuledyne over seg.

Eh ... det vi har her det er, som dere registrerte, en vannseng. De er jo nå, stort sett, ikke i produksjon lenger på grunn av strømutfgiftene det koster å fyre opp ... det er vel 2000 liter

vann. Så det er vel omtrent ingen som har vannseng lenger ... dessverre ... for de er jo utrolig behagelige. Hva er det som ... når dere ligger sånn som dere gjør nå. Hva er det på en måte denne dynen gjør? Det blir nesten som når hun lå i den ballkøya på det grønne rommet, ikke sant. Bare at nå får dere det over dere. Dette er da en kuledyne som det heter ... det er ikke fjær, det er baller ... som er sydd sammen i et nett. Dette gjør nå at dere får en veldig sånn kroppsbevissthet. Har dere den over hele kroppen, så blir man på en måte omslynget og man blir veldig kroppsbevisste. Og for mange da å ha en bevissthet til kroppen sin, er jo veldig viktig.

Hvilken virkning tror du dette rommet har på mennesker psykiske helse?

En del som er da i forhold til psykiatrien, som er redd ... i forhold til vrangforestillinger om at kroppen svever, flyter ut altså ... her blir man på en måte veldig bevisst på kroppen sin for at man kjenner hele tiden denne trykkstimuleringen. Det er viktig i den sammenhengen. Også i tillegg, så har dere jo vannseng og det gjør jo at dere ligger veldig greit. Så dere får på en måte varme og stimulering da gjennom denne kuledyna ... i forhold til taktilsansen. Også i tillegg da, så har dere fargen. Rødt, på en måte som mange synes er en ålreit og god farge. Også har dere en musikk, som er avslappende og som bare går i bakgrunnen. Eh ... vi ber jo alle som kommer om å ta med musikk, hvis de vil ha noe spesiell musikk i forhold til hva de selv liker.

Hvilken virkning tror du dette rommet har på mennesker fysiske helse?

Dette er jo også veldig ålreit i forhold til autister, vandrere. De bare går og går, ikke sant. Og det er jo sånt som vi synes er veldig deilig etter en dag på skole eller jobb, så synes vi det er godt å kunne legge beina høyt på sofaen og slappe av. Nå skal jeg på en måte bare kjenne hvor godt det er å roe ned. Den evnen har ikke en del autister for de er ikke kroppsbevisste nok i forhold til det å kjenne at kroppen er utslitt. Og det på en måte å få kjennskap til hvordan kroppen har det er viktig. Og dermed så blir denne sengen, dette rommet også brukt i forhold til vandrere autister fordi dette vil gi kroppsbevisstheten og at de kan få roe seg ned. Gjennom dette stimuleringsopplegget her så kan du få de til å faktisk ligge en halvtimes tid, tre kvarter uten å begynne å bevege seg. Og dere kan jo selv tenke dere hvis dere måtte bevege dere hele tiden, ikke være avslappet, hvordan kroppen ville bli da ... du blir relativt sliten. Så det er rett og slett et hjelpemiddel for å kunne roe ned for den type opplegg.

Blått rom

Hvilken funksjon har dette rommet?

Det virker litt kjøligere her, ikke sant. Og hvorfor det? Inne i det røde rommet fikk dere 20% høyere puls, på grunn av rødfargen. Blått er jo da ... snakker vi om, det er en kjølig farge, ikke sant. Så fra rød til blått så merker man med en gang at ... åh, her var det svalt, kjølig, litt sånn, men allikevel godt nok. Men der inne, pulsen vil øke med 20%. Sånn at ... vær bevisst med det når dere skal drive og jobbe med farger. Eh ... rødt er da en veldig sterk farge, sånn at en skal være klar på det. Så det. Å ... her er vi i det blå rommet. Og hva er det som er spesielt med blått da? Blått er en veldig god farge i forhold til kommunikasjon, ja. Kommunikasjon og kognitive prosesser, tankeprosesser. Altså man reflekterer, ikke sant. Så her er da blått brukt veldig mye inn mot den type kommunikasjonsfremmende aktiviteter.

Hvilken virkning tror du dette rommet har på mennesker psykiske helse?

Eh ... også kan dere jo ... hvis dere krabber inn der, så kan dere da krabbe inn gjennom en sånn blå sansetunnel.

....

Denne tunnelen da ... som dere nettopp krabbet gjennom, den blir jo ofte brukt for kommunikasjon med barn. Det kan være barn som har problemer med å kommunisere i det dagligdagse da, eller ... barn som for eksempel har opplevd noe traumatisk. Vi opplever jo da ... eller pedagogene som er sammen med barna, opplever at når barna er i dette rommet og inni denne tunnelen ... at de lettere klarer å kommunisere og åpne seg på et annet nivå da, for å si det sånn. Ellers ... så er det jo plassert andre former for leker og materialer rundt i rommet her da ... hvor barn kan sitte og leke eller rett og slett bare holde på og allikevel oppnå denne kommunikasjonen med terapeuten da, eller pedagogene.

Hvitt rom

Hvilken funksjon har dette rommet?

Ja, dette er jo det siste rommet da ... og også det største rommet. Det går rett og slett på den rent popularitetsmessige altså. Vi merker at flere liker dette rommet og det er derfor størst. Så rommet her er jo hvitt da, hvite vegger, hvite tak, hvitt interiør. Så her inne får

man en litt sånn ... ja, hva skal man si, svevende følelse da, kanskje. Ja. Så dette rommet er et rent avslappingsrom da ... eller døserom, som vi kaller det, ikke sant.

Hva ønsker dere å oppnå med de romlige og visuelle virkemidlene?

Dette rommet er jo delt opp i to ulike soner. Sånn at man kan ligge oppi her også kan man henge i hengekøya der borte, uten å forstyrre hverandre visuelt sett. Du kan på en måte få din egen individuelle opplevelse. Og det er jo det som er viktig her ... her må hvert rom tilpasses den enkelte. Sånn at her må du på en måte sjøl finne ut av hvem du skal være sammen med, og i forhold til hva er det vedkommende har behov for. Og hvordan på en måte vedkommende liker det, eller det, eller det, ikke sant. Vil du ikke være i det gule rommet, så skal du ikke være i det gule rommet, ikke sant.

Vedlegg 2

